

Царенко Оксана Вячеславівна
*доктор економічних наук, професор,
Голова комітету з контролю якості аудиторських послуг,
Аудиторська палата України*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-253-4-25>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Контроль є не тільки важливим регулюючим чинником, він створює необхідну інформаційну базу для оцінки діяльності підприємств та окремих працівників, на якій будується механізм їх мотивації.

Система внутрішнього контролю існує на кожному підприємстві. Проте є різні підходи до його організації. На одних підприємствах власник налагоджує процес свідомо, на інших – така система взагалі відсутня.

Внутрішньогосподарський контроль як система проявляється через такі риси: комплексність, функціональність і систематичність, при цьому кожне підприємство матиме свою організаційну структуру незалежно від специфіки та мети його діяльності [1].

Внутрішній контроль служить як для підтвердження достовірності фінансової звітності, так і для підвищення ефективності господарських операцій. Здійснення внутрішньогосподарського контролю є прерогативою керівника підприємства. Такий важіль управління, як внутрішній контроль на підприємстві, добре відомий уже давно, проте керівництво фірм, як правило, не використовує його можливості й не приділяє належної уваги його якості та застосуванню для прийняття управлінських рішень.

Для організації контролю на підприємстві внутрішньогосподарській службі важливо налагодити постійні організаційно-інформаційні контакти з виробничими й функціональними підрозділами підприємства, передусім, із плановим, виробничим відділами та з відділом збуту. Створення системи внутрішнього

контролю на підприємстві – це складний процес, а сама система – цілеспрямований механізм, невід’ємними складниками якого є всі підрозділи та сфери діяльності підприємства.

Відповідно внутрішній контроль слід розглядати на засадах системності, оскільки він повинен забезпечувати фінансово-господарську мікросистему підприємства з індивідуалізованими характеристиками й особливостями. Тобто контроль виконує конкретну цільову функцію. Сукупність таких мікроекономічних систем і визначає його місце в ринковому середовищі [2].

Відділ внутрішнього контролю покликаний сприяти підвищенню ефективності роботи на підприємстві та перевіряти господарські операції у виробничих підрозділах, раціональне використання робочої сили, упровадження прогресивних технологій, збереження цінностей на об’єктах підприємства. Таким вимогам може відповідати тільки своєчасний і ретельний внутрішній контроль. Він дає змогу виявити не тільки недоліки в діяльності підприємств (об’єднань) і їх підрозділів, але й невикористані резерви для підвищення ефективності діяльності.

Функції контролю (наприклад, економічна, управлінська, контрольна) спрямовані на підвищення ефективності діяльності підприємств та об’єднань, виявлення й використання внутрішніх резервів і посилення режиму економії, запобігання непродуктивним витратам і втратам, нестачам і розкраданню цінностей.

Чи не найголовніше завдання із збереження майна підприємства покладено на внутрішньогосподарський контроль. Це пояснюється тим, що на підприємствах зберігається значна кількість цінностей і коштів. У зв’язку із цим доцільно вибудувати структуру внутрішнього контролю, забезпечити вірогідність інформації, законність господарських операцій і виявлення відхилень від норми, які виникають у процесі діяльності. Контрольний орган покликаний сприяти підвищенню ефективності роботи підприємства та зміцненню його фінансового стану, що зменшуватиме ризики діяльності. Його функціонування регламентується рішенням керівника або органів управління підприємства.

Економічна функція внутрішньогосподарського контролю спрямовується на вирішення щонайменше трьох завдань: досягнення заданих обсягів виробництва взагалі й окремих його видів зокрема, рентабельне господарювання й забезпечення розширеного відтворення. Можливо, ці елементи доречно розглядати як підфункції економічної функції.

Управлінська функція в найбільш загальному вигляді узгоджує безпосередньо управлінські дії і є основою побудови структури управління, його кадрового забезпечення, менеджерської діяльності керівників і спеціалістів. Оскільки організація й управління виробництвом за багатьма критеріями близькі між собою, не виключено, що вони можуть розглядатися як єдина організаційно-управлінська ланка функціонування підприємства [3].

Контрольна функція внутрішньогосподарського контролю передбачають підвищення технологічного рівня виробництва, забезпечення правильністю оформлення господарських операцій з приймання й відпуску товарно-матеріальних цінностей; здійснення видачі та перерахування грошових коштів; дотримання трудової дисципліни, правильний розподіл прибутків і проведення розрахунків; перевірку нарахувань та утримань із заробітної плати.

Список використаної літератури:

1. Подолянчук О. А. Внутрішньогосподарський контроль у діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2010. № 10. С. 109–112.
2. Баланюк І. Ф. Теоретичні аспекти контролю господарської діяльності підприємств. *Вісник Прикарпатського ун-ту. Економіка*. Івано-Франківськ : Плай, 2011. Вип. 7. С. 86–90.
3. Бутинець Ф. Ф. Контроль внутрішньогосподарський чи внутрішній? URL: http://www.ztu.edu.ua/ua/science/publishing/wzbirnik/econom/2_14/1.pdf. (дата звернення: 05.06.2021).